

MISTERUL CINEI DE PE URMĂ

Brant Pitre (n. 1975) este profesor la Seminarul Notre Dame din New Orleans, Louisiana, unde predă un curs despre Sfintele Scripturi. Și-a luat doctoratul la Universitatea Notre Dame din Indiana, cu o temă privitoare la legăturile dintre Noul Testament și iudaismul antic. Această universitate l-a păstrat ca profesor asociat. Face frecvente turnee de conferințe având ca temă principală Euharistia și rădăcinile ei în tradiția iudaică antică. Este autorul mai multor cărți, între care *Jesus, the Tribulation and the End of the Exile (Isus, încercările și sfârșitul Exilului – 2005)*, *Jesus and the Jewish Roots of the Eucharist (Isus și rădăcinile iudaice ale Euharistiei – 2011)*, *Jesus the Bridegroom (Isus, Mirele – 2014)*, *Jesus and the Last Supper (Isus și Cina cea de pe urmă – 2015)*, *The Case for Jesus: The Biblical and Historical Evidence for Christ (Cazul Isus: Dovezi biblice și istorice despre Cristos – 2016)*.

BRANT PITRE

MISTERUL CINEI DE PE URMĂ

Isus și rădăcinile iudaice ale Euharistiei

Cuvânt înainte de
SCOTT HAHN

Traducere din engleză de
MONICA BROȘTEANU

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Vlad Russo
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Iuliana Glăvan
DTP: Emilia Ionașcu, Dan Dulgheru

Tipărit la Real

Brant Pitre

Jesus and the Jewish Roots of the Eucharist

Copyright © 2011 by Brand Pitre

All rights reserved.

This translation published by arrangement with Image, an imprint of the Crown Publishing Group, a division of Penguin Random House LLC

© HUMANITAS, 2016, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Pitre, Brant

Misterul Cinei de pe urmă: Isus și rădăcinile iudaice ale Euharistiei /

Brant Pitre; trad. din engleză de Monica Broșteanu; pref. de Scott Hahn. –

București: Humanitas, 2016

ISBN 978-973-50-5200-3

I. Broșteanu, Monica (trad.)

II. Hahn, Scott (pref.)

265.3

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382; 0723 684 194

Pentru Elizabeth

Cuprins

Cuvânt înainte de Scott Hahn	9
Introducere	13
1 MISTERUL CINEI DE PE URMĂ	23
Isus și iudaismul	23
Să nu bei sângele	26
Prin ochii evreilor din Antichitate	30
2 CE AȘTEPTAU EVREII?	36
Ce fel de Mesia?	36
Speranța evreilor într-un nou Exod	38
Isus și Noul Exod	59
3 NOUL PAȘTE	65
Rădăcinile biblice ale Paștelui	67
Cum arăta Paștele pe vremea lui Isus?	76
Isus și noul Paște	85
Trebuie să mâncați mielul	92
4 MANA LUI MESIA	95
Mana din chivot	96
Pâinea lumii ce va să vină	103
Isus și noua mană	110
„Greu este cuvântul acesta“	123

5	PÂINEA PREZENȚEI	137
	„Pâinea Feței“	139
	„Priviți iubirea lui Dumnezeu pentru voi“	147
	Isus și noua Pâine a Înfațișării	156
	Prezența Reală	166
6	CEL DE-AL PATRULEA POTIR	
	ȘI MOARTEA LUI ISUS	169
	Cum arăta o masă pascală iudaică.	171
	Mi-e sete	187
7	RĂDĂCINILE IUDAICE ALE CREDINȚEI CREȘTINE	194
	<i>Pascha</i> înseamnă Paște	195
	Mana ca prefigurare	202
	În amintirea mea	210
8	PE DRUMUL SPRE EMAUS.	220
	Mulțumiri	226
	Bibliografie.	229

Cuvânt înainte

Aflați la două mii de ani distanță, ni se pare firesc să considerăm răstignirea lui Isus o jertfă. Creștinii sunt moștenitorii unei tradiții îndelungate care vorbește, se roagă și gândește în acest fel. Însă evreii din secolul I care au fost martorii acestui eveniment nu vedeau și n-ar fi putut să vadă răstignirea ca pe o jertfă. Nu avea nici una din caracteristicile unei jertfe din lumea antică. Pe Calvar nu era nici altar, nici preot oficial investit. Într-adevăr, a fost o moarte, dar ea s-a petrecut în afara Templului – singurul loc valid pentru jertfă în iudaism – ba chiar în afara zidurilor Orașului sfânt.

Totuși, sfântul Pavel a făcut legăturile pentru generația sa și mai ales pentru coreligionarii săi iudei. În I Corinteni, după ce vorbește de „cuvântul Crucii“ (I, 18)*, îl numește pe Cristos „mielul nostru de Paști“ care „a fost jertfit“ (5, 7). Astfel, el face legătura între Paștele celebrat la Cina de pe urmă și răstignirea de pe Calvar.

Într-adevăr, acea primă Euharistie a transformat moartea lui Isus dintr-o execuție într-o jertfă. La Cina de pe urmă, El și-a dat trupul să-i fie frânt și sângele să-i fie vărsat, ca pe un altar.

---

* Citatele biblice au fost traduse, din limbile originale, de Francisca Băltăceanu și Monica Broșteanu.

Relatând evenimentul Cinei de pe urmă (I Corinteni 11, 23–25), el a vorbit despre acesta în termeni de jertfă. Îl citează pe Isus care îl numește „Legământul cel nou în sângele meu“, evocând astfel cuvintele lui Moise când a adus jertfa de pe Sinai: „Iată sângele Legământului“ (Exod 24, 8). Sângele jertfei este cel care ratifică Legământul, deoarece prima dată a spus astfel Moise și deoarece Isus a spus apoi la fel.

Pavel îl mai citează pe Isus și când redă porunca de la Cină: „Faceți aceasta în amintirea mea“ (I Corinteni 11, 25); „amintirea“ este un termen tehnic pentru un tip anume de jertfă de la Templu (prinosul de aducere aminte: e.g. Levitic 2,2. 9. 16).

Și dacă n-am luat seama cumva la vreuna din aceste legături, Pavel face o comparație între Cina creștină (Euharistia) și jertfele de la Templu (I Corinteni 10, 18) și chiar sacrificiile păgâne (I Corinteni 10, 19–21). Toate jertfele, spune el, creează o comuniune. Ofrandele idolatre creează împărtășire cu demonii, în vreme ce jertfa creștină creează împărtășire cu trupul și sângele lui Isus (I Corinteni 10, 16).

Viziunea lui Pavel despre Pătimire este uluitoare. El ne arată că nu este vorba doar despre cât de mult a suferit Isus, ci despre cât de mult iubește. Iubirea transformă suferința în jertfă.

Moartea de pe Calvar nu a fost pur și simplu o execuție brutală și sângeroasă. Moartea lui Isus fusese deja transformată de dăruirea Lui de sine din Cenacol. Devenise jertfa unei victime pascale neprihănite, jertfirea de sine a unui mare preot care s-a dat pe sine pentru răscumpărarea altora. El este și preot, și victimă. Pentru că „Cristos ne-a iubit și s-a dat pe sine pentru noi prinos și jertfă lui Dumnezeu, întru miros de bună mireasmă“ (Efeseni 5, 2). Aceasta este iubirea: totala dăruire de sine.

Euharistia revarsă această iubire în noi, unind iubirea noastră cu a lui Cristos, jertfa noastră cu a Lui. Sfântul Pavel îi îndemna pe romani: „Vă rog, fraților, pentru milostivirea lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre jertfă vie, sfântă, plăcută lui Dumnezeu, închinarea voastră spirituală“ (Romani 12, 1). Observați că vorbește despre „trupuri“ la plural, dar despre „jertfă“ la singular. Pentru că noi suntem mulți, însă jertfa noastră este una cu a lui Isus, care s-a adus o dată pentru totdeauna (vezi Evrei 7, 27; 9, 12; 9, 26; 10, 10).

Pavel ne învață că Euharistia este orânduie în vederea Crucii, iar Crucea este orânduie în vederea învierii. În Sfânta Împărtășanie creștinii primesc umanitatea răstignită și înviată a lui Isus. Ajungem la ea prin suferință, dar primim Ostia ca pe o cheazăie de slavă veșnică și avem astfel harul să răbdăm orice.

Este un lucru pe care nu-l putem aprecia pe deplin decât după ce învățăm să-l vedem „așa cum a fost la început“, așa cum a fost pentru primii iudei creștini, care au văzut sfârșindu-se o lume veche, cu care erau obișnuiți, și o lume nouă coborând ca un Ierusalim ceresc. Această frumoasă carte a dr. Brant Pitre ne dă tot ce ne trebuie ca să putem aprecia ceea ce a fost, ca să putem vedea, tot mai limpede, ceea ce „este și va fi în vecii vecilor“.

SCOTT HAHN

„În lumea ce va să vină nu există mâncare sau băutură... Cei drepiți șed purtând cununii pe cap și ospătându-se cu strălucirea prezenței dumnezeiești, căci se spune: «L-au privit pe Dumnezeu și au mâncat și au băut». (Exod 24, 11)“

Talmudul babilonian, tratatul *Berakoth* 17a

„[Preoții la Templu] obișnuiau să ridice [masa aurită] și să le arate Pâinea Prezenței de pe ea acelor care veneau la sărbători, zicându-le: «Priviți dragostea lui Dumnezeu pentru voi!»“

Talmudul babilonian, tratatul *Menaboth* 29a

Introducere

Nu voi uita niciodată ziua aceea. Eram prin anul al doilea de facultate și eram logodit. Era o dimineață frumoasă de primăvară și viitoarea mea soție și cu mine ne duceam cu mașina, prin orașul nostru natal, să-i facem o vizită pastorului ei și să vorbim despre cununie. Eram cât se poate de fericiți. O singură problemă, mărunță: eu eram catolic din leagăn, iar Elizabeth – baptistă din Sud. Drept care aveam divergențe de opinii cu privire la interpretarea Bibliei, dar ajunseserăm să ne respectăm reciproc convingerile chiar și în privințele în care nu eram de acord. Din acest motiv, aveam speranțe mari să ne aducem familiile împreună în ceea ce numeam noi atunci o celebrare „ecumenică“ a cununiei, care să respecte tradițiile ambelor familii.

Totuși, întrucât o cununie nu poate avea loc decât într-o singură clădire, plănuisem ca slujba să se facă la biserica ei. Așadar, mergeam la pastorul ei să discutăm despre ziua cea mare. Inițial planificasem doar o scurtă întâlnire cu el – cam de un sfert de oră – ca să obținem autorizația lui de a celebra căsătoria acolo. Credeam că întâlnirea se va desfășura lin, mai ales având în vedere faptul că bunicul ei fusese pastorul fondator și construise el însuși biserica. În mod sigur aveam să obținem ușor permisiunea de a folosi lăcașul sfânt.

Din păcate, ne înșelam. Fiindcă biserica ei tocmai avea un pastor nou, pe care nu-l întâlniserăm niciodată. Era investit de curând: proaspăt ieșit din seminar și înflăcărat de focul Evangheliei. Și, lucru și mai important, nu era deloc prietenos față de Biserica catolică.

La început, tonul întâlnirii a fost politic și firesc. Totuși, înainte de a-și da acordul să ținem cununia acolo, pastorul ei a vrut să afle mai multe despre convingerile noastre personale. Din acel moment, întâlnirea de un sfert de oră – care trebuia să fie despre dobândirea acestui acord de a folosi clădirea – s-a transformat într-o bătălie teologică de aproape trei ore. Vreme de o veșnicie – așa mi s-a părut – m-a fiert pe fiecare punct controversat al credinței catolice:

„De ce vă închinați voi, catolicii, la Maria?” mi-a lansat el. „Nu știți că numai lui Dumnezeu trebuie să i te închini?”

„Cum puteți crede în purgatoriu?” a zis el. „Arată-mi unde apare în Biblie cuvântul purgatoriu! De ce vă rugați celor morți? Nu știți că asta e necromanție?”

„Știați că Biserica catolică a *adăugat* cărți în Biblie în Evul Mediu?” a întrebat el. „Ce autoritate are o instituție făcută de om ca să schimbe Cuvântul lui Dumnezeu?”

„Și ce-i cu papa?” a întrebat el. „Chiar credeți că el, simplu om, este infailibil? Că nu păcătuiește *niciodată*? Nimeni nu este fără de păcat în afară de Isus Cristos!”

Și a ținut-o așa, ore în șir. Din fericire eram un tip studios și avusesem cinstea oarecum ilustră de a fi câștigat concursul de catehism de la parohie. Mai mult, eram un cititor avid și la vârsta de optsprezece ani citisem deja întreaga Biblie, din scoarță în scoarță, în anul întâi de facultate. Astfel am putut să lupt întru câtva, încercând să mă explic. Dar asta n-a făcut decât să-l întărească și până la urmă nici una din încercările mele de a-mi apăra convingerile catolice n-a reușit.

Multe s-au spus în cursul acelei întâlniri. Dar schimbul de replici care mi-a rămas cel mai tare înfipț în memorie a fost când am atins subiectul Cinei Domnului – ceea ce catolicii numesc Euharistia.

Pentru a înțelege ce voi spune mai departe este important să se înțeleagă care este învățătura Bisericii în privința Euharistiei. Cuvântul vine din grecescul *eucharistia*, care înseamnă „aducere de mulțumire“, așa cum a făcut-o Isus aducând mulțumire (*eucharistésas*) la Cina cea de taină (Matei 26, 26–28). Conform credinței catolice, atunci când un preot ia pâinea și vinul Euharistiei și rostește cuvintele lui Isus de la Cina cea de taină: „Acesta este trupul meu... Acesta este sângele meu“, pâinea și vinul *devin* realmente trupul și sângele lui Cristos. Deși *aparențele* pâinii și vinului – gustul, aspectul etc. – rămân, *realitatea* este că nu mai sunt pâine și vin. Este numai Isus: trupul său, sângele său, sufletul său și dumnezeirea sa. Aceasta se numește învățătura despre „Prezența Reală“ a lui Isus din Euharistie¹. Vă dați seama de ce acest lucru poate fi greu de crezut pentru oricine, inclusiv pentru partenerul meu de dispută.

„Și cum e cu Cina Domnului?“, a spus el. „Cum puteți voi, catolicii, să afirmați că pâinea și vinul devin realmente trupul și sângele lui Isus? Chiar *credeți* asta? E ridicol!“

„Desigur, cred asta“, am răspuns. „Euharistia este lucrul cel mai important din viața mea.“

La care a reacționat: „Nu înțelegeți că, dacă Cina Domnului ar fi cu adevărat trupul și sângele lui Isus, ar însemna că îl mâncați pe Isus? Asta e canibalism!“ Apoi, oprindu-se pentru un efect dramatic, a zis: „Nu vă dați seama că, dacă ați putea cu adevărat să-l mâncați pe Isus, ați *deveni* Isus?“

---

1. Vezi *Catehismul Bisericii Catolice*, nn. 1373–1378.